

"Drömmen vore så klart att få vara här lite mer, men den tid jag har mellan uppdragen känns det som att vara hemma och med mitt skrivande så jobbar här", säger skådespelaren, dramatikern och författaren Isa Aoufia, som har bott i Visby sedan 2020.

Dramatikern som söker sin egen historia

GOTLKAND/VÄRLDEN

Isa Aoufia lämnade Libanon som flykting och levde länge som gömd i Sverige. Han tog sig ändå in i Stockholms teatervärld och fick efter flera år sitt uppehållstillstånd. Efter att ha stått på landets stora scener kommer han ut med en bok, om en medelålders skådespelare som söker svar på vad utvandringen har gjort med honom.

– Jag skriver om en person som går igenom kriser som jag känner till väldigt väl och de kommer ju från mig, säger Isa om sin debutroman och huvudkaraktären Josef.

Precis som i hans eget liv, handlar det om en svensk-libanesisk skådespelare.

– Sedan möter han människor på vägen som också baseras på människor i min värld, men jag har gett dem gestalt och gett dem mina ord, berättar han.

I bokens början är det 2010 och Sverigedemokraterna har kommit in i riksdagen och romankarakteren flyttar till Milano i protest.

– Men Italien blev inte den där paradisdörmen, utan det är på något sätt ett socialt självmord att lämna allt och hamna igen i ett land som han inte vet något om. Så det klickar tillbaka honom till den första krisen som han inte hade tagit tag i, berättar Isa och syftar på när Josef lämnade Libanon som tonåring.

Efter ett självmordsförsök börjar ett sökande efter hans historia hos släktingar som är utspridda i Europa, på platser som London, Paris och Berlin.

– Han börjar spontant boka biljetterna och kommer ner som ett bombnedslag i olika hem och får alltmer förankring. Han upptäcker att han har förträngt vissa saker, som sista året i Libanon och första tiden i Sverige. Han tror att han ska träffa sina släktingar för att må bättre, och så blir det bara sämre för att han upptäcker vem han är och vad han har varit med om.

Det som blev en släktroman, skulle kunna vara en självbiografi.

– Jag har absolut rest på riktigt och träffat min släkt och jag flyttade till Italien 2010, men jag mätte bra där och var där i sju år. Det var där reflektionerna kom och jag började skriva boken. När man kommer till en plats där man

inte ser sin framtid så tittar man bakåt och det gjorde jag, säger Isa.

Ett flödesskrivande på 600 helsidor om hans egen invandrarhistoria, omvandlades till fiktion i bokformat.

– Rörelsen är hundra år ungefär och familjen har vandrat från södra Europa och Nordafrika, till Mellanöstern och spritt sig igen som emigranter i Europa. De är tillbaka i en europeisk nutid som är väldigt polariserad, där människor kanske inte känner sig självklara, och det är en effekt som har med kolonialismen att göra. Samhällen har inte fått utvecklas på egna villkor utan har hankat sig fram och gör det fortfarande, säger Isa.

De olika familjekarakterna, med fäder, farfäder, farmödrar, fastrar och kusiner har drabbats av invandrarskapet på olika sätt.

– Jag ville gestalta det rent fysiskt i den släkten. Hur de har vandrat över jorden och vad det gör med deras identitet, språk, minnen och legitimitet i samhällen de bor i.

Själv har han nästan alltid varit i rörelse, först som invandrare och nu som pendlare. Sedan ett par år tillbaka åker Isa Aoufia mellan lägenheten i Visby till teaterscenerna och inspelningsplatser på fastlandet. Han skrev färdigt boken här, mellan skådespelaruppdragen.

Just nu har han rollen som syrisk familjefar i en pjäs på Dramaten och spe-

"Jag kan nästan inte se vad som är sant och inte, det är som att lismen, migrationen och kulturen."

Jag ville gestalta det rent fysiskt i den släkten. Hur de har vandrat över jorden och vad det gör med deras identitet, språk, minnen och legitimitet i samhällen de bor i.

lar en av rövorna i tv-versionen av Ronja Rövardotter. Under sin karriär har han varit med i såväl klassiska dramer som folkliga produktioner. I "Berts dagbok" är han exempelvis tandläkarpappa, i "Lasermannen" är han brottsoffer, i "Heder 3" är han åklagare och i "Ture Sventon" är han professor Ali.

– Jag är inte skådis egentligen, men det är den titeln jag har. Det blev så långs vägen när jag försökte etablera mig som författare, berättar Isa.

När han och familjen sökte asyl i Sverige hade han en osäker framtid.

– Jag var femton när jag kom till hit, och efter två år skulle jag och min familj utvisas. Vi levde gömda ganska länge och det var då jag började skriva och började med teater. Jag ville lära mig något yrke som jag kunde ta med mig, om jag skulle lämna Sverige. Jag hade inte gått någon skola och kunde ingenting.

Efter ett tag sökte Isa sig till Stockholms teaterscen.

– Jag skrev min första pjäs, fick min första recension och stod på scen på Söder med amatörteaterföreningen. Jag gick improvisationskurser, dramatikkurser, skrivarkurser och allt det där. Så under två och ett halvt år höll jag på intensivt och bluffade mig fram, säger han.

Samtidigt var det som att han skrev och spelade en roll i verkligheten.

– Det var ingen som ifrågasatte om

jag har skrivit om min egen riktiga historia", säger Isa Aouifia, som kommer ut med en roman om en etablerad skådespelare som ändå känner ett utanförskap och söker efter rötterna i kolonia-
FOTO: HANNA MI JAKOBSSON

jag var född här eller inte och jag skapade ett eget manus som jag skulle berätta för folk; vem jag var, vad mina föräldrar gjorde och vilket gymnasium jag hade gått ut. Jag hade ett parallellt liv i mitt huvud och det var bara några väldigt nära människor som visst om att jag var jag, berättar han.

Efter flera år som papperslösa i Sverige kunde han och familjen söka asyl på nytt 1997.

– Precis i samband med det fick Dario Fo nobelpriset i litteratur och han var den första dramatikern som fick det, berättar Isa som redan var bekant med hans verk.

– Jag hade hittat hans pjäser översatta till svenska på en loppmarknad för en krona och jag hade studerat dem och älskade hans texter. När han fick nobelpriset var det en chock för alla, även för mig. Då fick jag idén att göra de här fyra monologerna som fanns översatta.

Samtidigt som han ansökte om uppehållstillstånd igen satte han upp en manifestföreläsning "Mistero Buffo" av italienska Dario Fo.

– Jag hade inte repeterat och kunde inte den genren, men kände att jag måste göra detta stort, med dunder och brak. Med tanke på priset han har fått och att det får bli det sista jag gör innan de utvisar mig. Så jag hyrde stora scenen på Södra teatern och fejkade personnummer och allt, berättar Isa som

även kontaktade media för att berätta sin historia inför premiären.

Han minns inte de två timmarna på scenen under kvällsföreläsningarna och inte heller mottagandet av publiken, men däremot folks reaktioner.

– Alla runt omkring mig visste inte att jag var gömd och plötsligt stod det i tidningar och syntes på tv hur jag har levt.

Och när Isa även berättade för handläggaren på Migrationsverket så fick han och familjen stanna, för att han ansågs vara etablerad i det svenska samhället.

Isa sökte in på Dramatiska institutet men kom inte in och sökte sig vidare till Teaterhögskolan, där han studerade i fyra år.

– När man ha gått scenskolan är det lite exklusivt, privilegierat och fint, men jag hade inte de perspektiven. För mig var det fortfarande som en panik i kroppen att kämpa, som jag hade gjort de senaste åtta åren. Jag insåg senare att jag var den första förstagenerationens invandrare som kom in på scenskolan men jag hade inte heller perspektiv på att det betydde något, säger han.

I resten av hans karriär har han både betraktat och bidragit till ett skifte på den svenska scenen.

– När jag började jobba insåg jag att det inte fanns historier som speglade den delen av mig eller min historia i de produktioner som gjordes. Det var väl-

”Jag insåg senare att jag var den första förstagenerationens invandrare som kom in på scenskolan men jag hade inte heller perspektiv på att det betydde något.

digt homogent och vit medelklass på alla möjliga plan, inte avsiktligt utan för att det var det som var. Det saknades representation överallt och det kändes lite som att vara ensam i öknen, men jag spelade svenskt hela tiden, alltså roller som inte var förknippade med mitt utseende, säger Isa som undvek att bli type-castad.

– Det kunde börja med förfrågningar om rollerna som taxichaufför eller pizzabagare i någon serie och det visste jag att jag alltid skulle säga nej till, för det var inte intressant.

När Isa har skapat egen dramatik har han bland annat skrivit pjäsen "Kan du vissla Mustafa" om ensamkommande flyktingbarn, regisserat "Don Quijote" med arabisktalande skådespelare och satt upp stand-up showen "Det är utsidan som räknas". Även i hans nuvarande roll på Dramaten, skriven av en egyptisk dramatiker, speglas invandrade erfarenheter.

– Jag fick ha en dialektcoach för att lära mig syriska, det var otroligt häftigt och just att det är på nationalscenen. De erfarenheterna börjar komma nu, på film och tv har det också varit många roller, säger Isa.

I sin egen bok kommer han allra närmast sin historia, med karaktären Josef.

– Den här generationen som är vi, som inte är födda här och minns det gamla men ändå måste anamma det nya och gå igenom assimileringens hemiska stadier och sedan hitta sig själva igen. Att kombinera de här två är en livslång process, men det är den mest spännande generationen i världen. Det är den som står för förändringen mellan det gamla och nya, säger han.

Hanna Mi Jakobson
HannaMi.Jakobson
@gotlandsallehanda.se

Aktuellt med Isa Aouifia

- Isa Aouifias debutroman "Det är vi som är världen" om tre generationers migration, med en svensk skådespelare från Libanon som huvudkaraktär. Boken kommer ut i juni.
- Ahmed El Attars teaterpjäs "Maktens diskreta charm" på Dramaten om två familjer och kärlek som övervinna alla

kulturskillnader. Föreläsningen pågår till slutet av april.

- Nyinspelningen av Astrid Lindgren-klassikern Ronja Rövardotter, om en vänskap som är starkare än deras familjers fiendskap. Tv-serien har premiär senare i år.